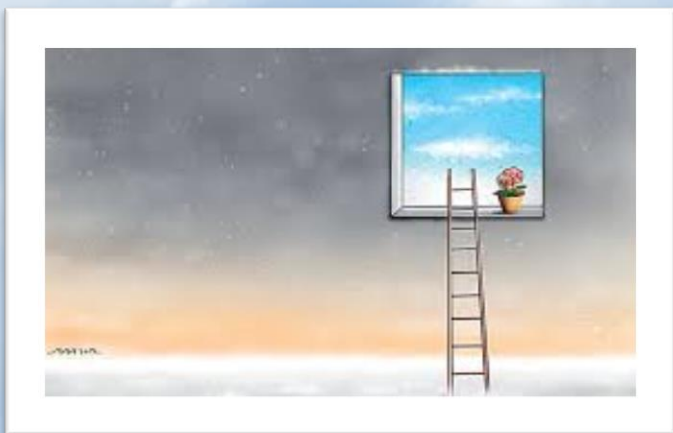

۲۹دی، روز هوای پاک

جمعیت افزون بر ۷ میلیارد و ۵۰۰ میلیون نفری جهان، امروز با چالش‌های بزرگی از قبیل تغذیه، کار، سلامت، توسعه‌ی پایدار، پیشرفت و رفاه، و عدم تعادل و توازن این بار سنگین با توان تاب‌آوری محیط زیست و عناصر اصلی سازنده‌ی آن

یعنی آب، خاک و هوا، روبه‌رو است و به همین دلیل در دهه‌های اخیر، جامعه‌ی جهانی و دولت‌ها برای حل مشکلات ناشی از این روند تخریبی و کاستن از عوارض دخالت‌های خواسته و ناخواسته‌ی بشر در چرخه‌ی حیات، بدنبال راهکار هستند.

این توجه اما، بیشتر به اختصاص روزهای نمادین مرتبط با مشکلاتی همچون کمبود منابع آب،

آلودگی هوا، فرسایش خاک و سایر چالش‌های محیط زیست معطوف گشته، و با وجود برپایی کمپین‌های مردمی و برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌های دولتی، متأسفانه نتوانسته است از میزان بسیار زیاد تخریب‌ها و آسیب‌ها بکاهد و این کمبود، در کشورهای در حال توسعه و جهان سومی، بیشتر خود را نشان داده است.

در این میان، هوا به عنوان عنصر حیاتی همه‌ی موجودات زنده، مهمترین نقش را ایفا می‌کند و داشتن هوای پاک و سالم، به ویژه در کلان‌شهرها، برای مردم و دولت‌مردان به یکی از مشکلات بزرگ تبدیل شده است. از اینرو در کشورهای مختلف یک روز به عنوان روز هوای پاک با عناوین مختلف مانند: "روز بدون خودرو" و "یا" روز بدون دود" نامگذاری شده و در این روز، برای تنویر افکار عمومی، اقدامات خاصی تدارک دیده می‌شود.

در ایران، بحران آلودگی هوا در تهران و شهرهای بزرگی چون تبریز، مشهد، اراک، اصفهان، شیراز و اهواز، منجر به تشکیل **ستاد اجرایی کاهش آلودگی هوا** و اعلام روز **۲۹ دی** ماه به عنوان **روز ملی هوای پاک** از سال ۱۳۷۴ شد.

آلودگی هوا چیست؟

آلودگی هوا، عبارت است از وجود هر نوع آلاینده اعم از جامد، مایع، گاز و یا تشعشع پرتوزا، بو و صدا در هوا، به صورت طبیعی یا انسان ساخت، به میزان و در مدت زمانی که کیفیت زندگی را برای انسان، دیگر جانداران و فرآیندهای بوم‌شناختی (اکولوژیکی) به خطر انداخته یا به آثار باستانی و اموال، خسارت وارد کند و یا، سبب از بین رفتن یا کاهش سطح رفاه عمومی شود.

عوامل آلوده‌کننده‌ی هوا در شهرها کدامند؟

- تراکم جمعیتی بسیار بیش از توان تاب‌آوری شهری با زیرساخت‌های موجود به ویژه در کلان‌شهری چون تهران.
- تردد شمار فراوان خودروهای فرسوده و بی‌کیفیت در شهرها (که البته بیشترین آلودگی مربوط به وسایل نقلیه‌ای مانند کامیون‌ها، اتوبوس‌ها، مینی‌بوس‌ها و موتورسیکلت‌های کابراتوری است).
- کیفیت پایین سوخت وسایل نقلیه عمومی و خصوصی.

- وارونگی دما.
- ساخت و سازه‌های خارج از استاندارد شهرهایی با ویژگی‌های توپوگرافی خاص مانند تهران.
- آلودگی‌های منتشر شده از کارخانه‌ها و صنایع (نیروگاه‌های حرارتی، کارخانه‌های فولادسازی و تولید مواد شیمیایی، سیمان سازی، کاغذسازی، نساجی، دباغی و...).
- وسایل گرمایشی و سرمایشی منازل مسکونی.

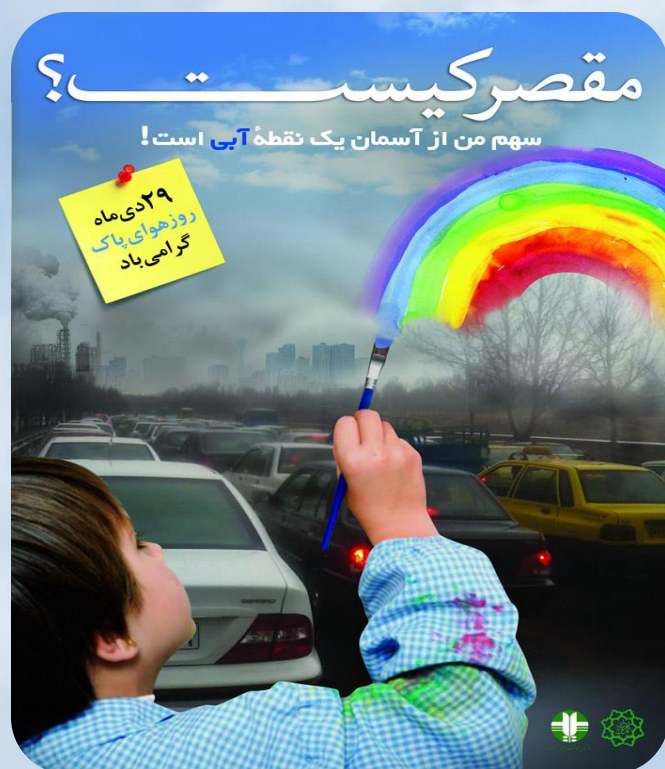
از سال ۱۳۸۰ با تشکیل ستاد هوای پاک در حوزه‌ی معاونت آموزش و برنامه‌ریزی سازمان حفاظت محیط زیست، هماهنگی‌های برنامه‌های روز هوای پاک، بُعد ملی پیدا کرد و با توجه به محورهای برنامه‌ی جامع کاهش آلودگی هوای تهران، هرسال موضوعی به عنوان محور فعالیت‌های روز هوای پاک اعلام شده و در قالب موضوع، اقداماتی صورت گرفته است.

هدف از اعلام روز ملی هوای پاک، ایجاد حساسیت و جلب توجه اقشار مختلف جامعه است چرا که مشارکت مردمی و سازمان‌های مردم نهاد از یک سو، و افزایش هماهنگی بین بخشی میان همه‌ی دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی و

غیردولتی و قانونگذاریِ کارآمد و نظارتِ قانونگذار از دیگر سو، می‌تواند در داشتن هوای پاک و کاهش آلودگی، مهمترین نقش را ایفا کند.

یکی از تاثیرگذارترین نهادهای دولتی در آگاهی بخشی و تنویر افکار عمومی برای کاهش آلودگی هوا، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران یا همان **رسانه‌ی ملی** است که بدلیل دسترسی فراگیر و گسترده توسط همه‌ی مردم، مخاطبان پرشماری از هر گروه سنی و صنفی دارد و با بهره‌برداری از این ظرفیت کم نظیر، از طریق سیاست‌گذاری در روابط متقابل این رسانه با سازمان‌های متولی آلودگی هوا و اولویت دادن به برنامه‌های محیط زیستی و افزایش آگاهی شهروندان، با ایجاد حساسیت، الگوهای تغییر رفتار و ارتقای فرهنگ محیط زیستی و نیز معرفی راهکارها، می‌تواند کاهش آلودگی هوا را به مطالبه‌ی عمومی تبدیل و نیز مطالبات مردم را در این زمینه از مسوولان پیگیری کند.

اقدامات موثر دیگر از سوی رسانه‌ی ملی، وجود مشاور محیط زیست در کنار تهیه کنندگان و برنامه سازان، تاکید و توجه به ساختار برنامه‌های تولیدی و زمان بندی پخش برنامه‌ها، با توجه به مخاطب و محتوای پیام، توسعه‌ی زیرساخت‌های شهری و هماهنگی بین پیام پخش شده از سیما و شرایط محیطی مخاطبان، اعلام وضعیت موجود آلودگی هوای شهر در هر بخش خبری، شرح وظایف شهروندان به زبان ساده و جلب مشارکت آنان است.

وزارت آموزش و پرورش نیز از مجموعه‌های

مهم در افزایش آگاهی مخاطبان برای کاهش آلودگی هوا از طریق ارتباط با دانش آموزان و خانواده‌های آنها به طور همزمان است.

نقش **وزارت نفت و وزارت صنایع** به مراتب سنگین‌تر و سخت‌تر است چراکه زیرساخت‌های سوخت پاک و خودروهای استاندارد، برعهده این دو وزارتخانه است.

نکته‌ی مهمی که همه باید به آن توجه داشته باشیم این است که معضل آلودگی هوا، با اقدام یک یا دو دستگاه قابل حل نیست. همانطور که قانون

برنامه‌ی جامع، مجموعه‌ای از دستگاه‌ها را در کنار هم، موظف به حرکت در مسیر حل بحران آلودگی هوای تهران و کلان شهرها کرده است.

از سوی دیگر توجه و تمرکز در عوامل پیش‌گفته نشان می‌دهد که متولی فعالیت هیچکدام از سازمان‌ها، ارگان‌ها و دستگاه‌هایی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم مسبب آلودگی هوای کلان شهرها و شهرهای صنعتی هستند، سازمان حفاظت محیط زیست نیست و سازمان متبوع، فقط بر بخش‌هایی از وظایف این مجموعه‌ها، آن‌هم به شکل محدود و تعریف شده توسط قانونگذار، نظارت دارد.

تنها در صورتی که **تمام دستگاه‌های مذکور**، وظایف خود را به درستی انجام داده و در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های خود در خصوص حفظ کیفیت هوا، کنترل و کاهش آلودگی آن، **هم‌سو با هم و با رویکرد واحد** اقدام کنند، می‌توان امیدوار بود که این مشکل بسیار جدی و مهم، حل شده و عوارض فراوان ناشی از آن در سلامت شهروندان و نیز سایر زیست‌مندان از میان برود و هزینه‌های هنگفت ناشی از این معضل بزرگ، از دوش بودجه برداشته شده و اعتبار آن، به عمران و آبادانی کشور اختصاص داده شود.

سازمان حفاظت محیط زیست در چهارچوب وظایف خود در خصوص **قانون هوای پاک**، پیش‌نویس و لایحه‌ی هوای پاک را تهیه و تدوین کرده که پس از رفت و برگشت‌های بسیار، به تازگی در ۳۴ ماده و تبصره، به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۲۳ از سوی ریاست جمهوری، به دولت ابلاغ شده است.

آنچه وظیفه‌ی تک تک ما، جدا از جنس، شغل، قوم و مذهب است، توجه به **حقی** است که فرزندانمان در آب، خاک و هوای این سرزمین دارند و ما، باید امانت‌داران خوبی برای سهم آنها از محیط زیستشان باشیم.